

2.4 Natuurwaarde

Voor dit beheerplan wordt volstaan met een vrij grove beschrijving van de natuurwaarden. Om enige structuur hierin aan te brengen wordt het Kyllotsbos ingedeeld in een drietal ecotopen, te weten opgaand bos, heide en grasland. De fauna wordt apart beschreven; veel diersoorten gebruiken immers meerdere ecotopen. Het opgaande bos beslaat met een oppervlakte van 44,5 ha de grootste oppervlakte. De heide heeft een oppervlakte van 7,4 ha, terwijl het grasland slechts 1,1 ha groot is.

2.4.1 Opgaand bos

Het bosgedeelte kan opgedeeld worden in verschillende opstanden op basis van de dominerende boomsoort. In feite weerspiegelen deze opstanden de aanplantingsgeschiedenis van het Kyllotsbos, waarbij de soortenkeuze bepaald werd door de economische waarde (houtproductie) van dat moment. Bij de aanplant en indeling in opstanden in het verleden werd echter ook terdege rekening gehouden met soms kleine verschillen in omgevingsfactoren, zoals bodemsoort en hydrologie.

Het opgaande bos bestaat uit een afwisseling van naaldbos, eikenbos en beukenbos. De naaldhoutopstanden zijn veelal in de vijftiger en zestiger jaren van de 20^e eeuw aangeplant voor de houtproductie. Het betreffen veelal

opstanden van grove den, *Abies grandis*, douglas, fijnspar, Japanse lariks, sitkaspar en tsuga. Deze vormen monotone opstanden met bomen van dezelfde leeftijd, met een ondergroei van voornamelijk brede stekelvaren. De natuurwaarden van deze naaldhoutopstanden zijn gering.

In het eikenbos is veelal sprake van een gelaagde opbouw, met zowel een boom-, struik- als kruidlaag. De boomlaag wordt voornamelijk gevormd door zomereik en berk. De struiklaag bestaat voornamelijk uit lijsterbes, jonge berk en hier en daar hulst, vuilboom en Drents krenteboompje.

De kruidlaag bestaat in grote delen van het bos uit varens, maar ook braam komt veelvuldig voor. Wijdverspreid in het eikenbos, vooral langs wandelpaden en bosranden, komen typische bosplanten van oude bosbodems voor, zoals dalkruid, salomonszegel en klaverzuring. Daarnaast komt er redelijk wat dood hout in voor, zowel staand als liggend. Hiervan profiteren paddestoelen als de tonderzwam, die op zieke en dode berken en in mindere mate op eiken voorkomt.

De oppervlakte beukenbos in het Kyllotsbos is beperkt. De grootste oppervlakte (circa 1,5 ha) is te vinden nabij het Zandmeer. Dit betreft een beukenopstand uit 1898, die inmiddels tot volle wasdom is gekomen. Aan de zuidzijde van het grasland en nabij het gebouwtje van de klootschietvereniging komen eveneens nog kleine beukenopstanden voor. Op deze locaties is de bodem iets meer leemhoudend, waardoor deze net wat voedzamer is dan in de rest van het Kyllotsbos. In de beukenopstand komt, zoals dit gewoon is in typische beukenbossen, nauwelijks ondergroei voor.

Daarnaast zijn er nog enkele door (jonge) berken gedomineerde bosvakken. Deze zijn daar gelegen waar in de bodem nog intacte, dunne veenlagen voorkomen. In de ondergroei komt pijpenstrootje veelvuldig voor, soms samen met stekelvaren.

De bomen in de lanen zorgen voor extra variatie in het bos. Delen van de lanen bestaan uit oudere bomen dan de aangrenzende bosvakken.

2.4.2 Heide

Het heidegedeelte bestaat grotendeels uit een structuurrijke, droge heide, met verspreid enkele volwassen vliegdennen en eiken. Er is nauwelijks sprake van vergrassing. Wel is er sprake van opslag van jonge berken, grove den en Amerikaanse vogelkers. Plaatselijk domineert kraaiheide, dat een dicht aaneengesloten pakket vormt waarin nauwelijks ruimte is voor andere plantensoorten. In het heidegedeelte zijn bovendien een tweetal vochtige hoeken aanwezig.

De eerste betreft het gedeelte rondom veenputten en dobbe. De veenputten bevatten jaarrond water, en hierin komen veenmossen en veenpluis veelvuldig voor.

Rondom de veenputten wordt de vegetatie gedomineerd door pijpenstrootje. Een deel hiervan wordt zo nu en dan gemaaid. Dit heeft geleid tot de ontwikkeling van een soortenrijke variant van een natte heide, met soorten als blauwe zegge, zonedauw en veenbies. Op plaatsen waar regenwater plasjes vormt komt ook veenpluis voor. Bijzonder is dat deze natte heide hoger ligt dan de aangrenzende laagte rondom de dobbe. Kennelijk is er sprake van een slecht doorlatende laag in de ondergrond, waardoor er sprake is van een schijngrondwaterspiegel.

De dobbe, in 1992 gegraven, wordt gevoed door lokaal toestromend regenwater uit de directe omgeving. In de zomer valt deze vaak een korte periode droog. In de winter staat de aansluitende laagte vaak enkele maanden onder water. In de laagte domineert vooral pijpenstrootje. In de dobbe komen onder andere knolrus en kleine egelskop voor. De laagte rondom de dobbe is ontstaan als gevolg van zandwinning in de jaren na de tweede wereldoorlog.

In de uiterste zuidoostpunt van het heidegebied is eveneens een natte laagte aanwezig. In de zomermaanden staat deze droog, maar in het winterhalfjaar staat hierin enkele decimeters water. In 2006 is het vergraste gedeelte rondom de laagte geplagd.

2.4.3 Grasland

Het grasland betreft in feite vier percelen, die van elkaar gescheiden zijn door ondiepe sloten. De bodem bestaat uit bladveen.

Dominerende plantensoorten in het grootste deel van het grasland zijn in de huidige situatie gestreepte witbol, kweek en brandnetel. In en langs de sloten groeien gele lis en kale jonker.

Een deel van het perceel direct langs het fietspad is in het verleden gebruikt als paardrijbak. Hiertoe is geel zand aangebracht. Op dit gedeelte is sprake van een sterk afwijkende vegetatie. Hier domineren soorten van matig voedselarme omstandigheden, zoals biggenkruid, leeuwetand, reukgras, veldbies en echte koekoeksbloem. In 2006 is hier een enkel exemplaar van de gevlekte orchis gevonden.

In dit grasland ligt ook nog een poel. Deze poel is begroeid met smalle lisdodde, kleine waterpest en waterlelie. Op de rand groeit de laatste jaren ook een enkel exemplaar van de dotterbloem.

2.4.4 Fauna

Het Kyllotsbos kent een rijke fauna. Jaarlijks broeden een 35 tot 40-tal verschillende vogelsoorten in het bosgebied, waaronder diverse soorten holenbroeders (bijv. boomklever, boomkruiper, koolmees, spreeuw). Vermeldenswaardig is verder dat in het bos vier verschillende spechten broeden:

de groene, zwarte, grote bonte en vrij regelmatig ook kleine bonte specht).

Ook de buizerd broedt jaarlijks in het Kyllotsbos, evenals zwarte kraai en roek. Tevens bevindt zich in het bos een broedkolonie van de blauwe reiger. Andere soorten die vrijwel jaarlijks in het bosgebied broeden zijn zwarte mees, koekoek, kuifmees en zwartkop mees. Meer incidentele broedgevallen zijn in het verleden gerapporteerd van wielewaal, sperwer en ransuil.

Op de heide en aan de randen van het Kyllotsbos komen soorten voor van open en kleinschalige cultuurlandschappen als geelgors en boompieper.

In het Kyllotsbos komen diverse zoogdieren voor, zoals ree, eekhoorn, haas, steenmarter, wezel, bunzing, woelrat, mol, veldmuis en bosspitsmuis. Jaarlijks worden ook sporen van de vos gevonden. Enkele boomholtes worden bewoond door vleermuizen. Daarnaast is het Kyllotsbos een belangrijk foerageergebied voor deze soortgroep.

Met drie verschillende soorten is het Kyllotsbos eveneens rijk aan reptielen. De heide en aangrenzend bos vormen het leefgebied voor de adder. Rondom de veenputten komt ook de levendbarende hagedis voor. De ringslang komt voor op en rondom het grasland.

Heide en grasland zijn eveneens van belang voor diverse soorten amfibieën. In de dobbe op de heide kunnen heikikker en alpen- en kleine watersalamander aangetroffen worden. In de poel op het grasland planten groene en bruine kikker zich voort, evenals de gewone pad. Het bos rondom de tennisbaan is een belangrijke overwinteringsplaats voor de gewone pad.

Daarnaast kent het Kyllotsbos een rijk insectenleven, met diverse soorten dagvlinders, libellen, sprinkhanen, zweefvliegen, kevers, pissebedden, oorwurmen en vele andere soortgroepen.

2.5 Recreatie

2.5.1 Toegankelijkheid

Het Kyllotsbos wordt door de bewoners van Smilde intensief gebruikt als uitloopgebied. Er wordt gewandeld (al dan niet met hond), gefietst, gejogd en paard gereden. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het stelsel van wandelpaden, fietspaden en ruiterspaden. Vanuit diverse ingangen is dit stelsel van paden toegankelijk.

Het verharde fietspad, dat dwars door het bos loopt van de Suermondsweg tot aan de Boerenlaan, is onderdeel van de recreatieve fietsroute van Witterveld via Kyllotsbos naar het Oranjekanaal. Bij het Kyllotsbos sluit deze route aan op een fietspad richting Hooghalen.

Aan de zuidrand van het Kyllotsbos is een picknickplaats aangelegd naast het fietspad.

Het ruiterspad is onderdeel van een regionaal ruiterspad, dat met de afronding van de ruilverkaveling Smilde in 1972 tot stand is gekomen.

Vanaf het Zandmeer en het Van Veenspark heeft de gemeente Midden-Drenthe in 2003 een mindervaliden pad aangelegd. Dit pad loopt door het bos, naar het midden van de heide. Door deze combinatie van verharde en onverharde paden is het onder alle omstandigheden voor de bewoners van Smilde, ook die slecht ter been zijn, mogelijk om in het Kyllotsbos te recreëren.

De overige wandelpaden zijn onverhard en lopen zowel door het bos als de heide. Via houten bruggetjes worden sloten gekruist. Op diverse plaatsen langs de paden zijn banken geplaatst en bij het grasland is een picknickplaats ingericht. Daarnaast zijn op enkele plaatsen informatieborden geplaatst. In 1995 is met paaltjes een bewegwijzerde route uitgezet, compleet met een informatiefolder.

2.5.2 Belevingswaarden

Het Kyllotsbos heeft een hoge belevingswaarde. Door de ligging rondom de woonkern van Smilde is het bos vanuit verschillende woonwijken toegankelijk. De wandelpaden voeren door de verschillende terreintypen.

De afwisseling tussen de terreintypen met overgangen van het besloten bos naar de openheid van de lanen en de heide, de doorkijkjes vanuit het bos over het grasland en het omringende open landschap, zorgen bewust dan wel onbewust voor een afwisseling in de beleving, van besloten naar open, van donker naar licht, van omsloten tot wijds.